

Velika stavka klavniških delavcev v St. Louisu

Washington, D. C. — Načrt za federalno kontrolo in regulacijo borznega trga je bil sprejet v soboto v senatni zbornici z 62 proti 13 glasovom. Zakon je zdaj pred konferenčnim odsekom, kjer ga bodo izravnali.

Unija ima tudi dve banki, eno v New Yorku, drugo v Chicagu. Izmed vseh "delavskih" bank sta to edini instituciji, ki nista šli v polom. Večina "delavskih" je končalo svojo kariero že pred krizo in imajo unije ter drugi delavci danes le glavobol od "novega" kapitalizma. Le Amalgamated banki v Chicagu in New Yorku sta ostali od teh delavsko-kapitalističnih eksperimentov. Po bančnem "prazniku" lansko leto sta odprli vrata med prvimi bankami in zavrnili vse ugodnosti, katerih se se poslužile nekatere

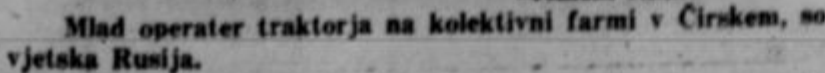
Moskva, 14. maja.—Venčeslav Mežinski, vrhovni načelnik sovjetske politične policije je GPU, je bil včeraj upepeljen in njegov pepel so shranili v votlini v obzidju Kremla z velikimi vojaškimi in civilnimi častmi. Najvišji sovjetski uradniki s Stalinom so nosili skrinjico s pepelom in za njimi je korakalo 30,000 oseb.

Jeklarska industrija sedaj obratuje 60% normalne kapacitete, napovedano je pa znižanje produkcije za 20% v bližnji bodočnosti — kakor hitro pride do zastoja v avtni industriji, ki je danes največji odjemalec pločevine in drugega železa.

Glavni vzrok te situacije je, ker ni prišlo do pričakovanega izboljšanja v trgovini. Denarni promet veletrgovin, verižnih in drugih trgovin je bil v aprilu približno enak prometu istega meseca pred enim letom, kar pomeni, da je bil blagovni promet

(Dalje na 2. strani.)

Truckij bo pripuščen v Švico?
 Ansery, Francija, 14. maja.—
 Truckij se je mudil v tem
 mestu dva dni in potem se je
 odpeljal v smer proti Švici. Če je
 dovoljen je za bivanje v Švi-
 ci in se zbralo.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
VLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and publisher for the Slovene
National Benefit Society

Narodnina: za Zdravstveno drlavo (levo) Chi-
cago in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol
leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Cienro
\$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za In-
terneto \$9.00.

Subscription rates for the United States
(except Chicago) and Canada \$6.00 per year,
Chicago and Cienro \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.

Črna oglaševanje po dogovoru.—Rokopisi se ne
vrnejo. Advertning rates on agreement.—Manu-
scripts will not be returned.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
3407-55 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

138

Domač drobiž

Adamič še predava

Poughkeepsie, N. Y. — Pisatelj Louis Adamič se nahaja tu. Povabljen je bil za dve predavanja v tujakšnjem Vassar Collegeju.

Ubit v rovu

Johnstown, Pa. — Emil Kramar je bil ubit 4. t. m. v tujakšnjem premogovniku. Njegov stric Alex Kramar je poslal truplo v Toledo, O., kjer živi njegova žena in tam je bil pokopan 8. maja. Bil je član SNPJ in tu zapuščal ženo in strica, v starem kraju pa dve sestri.

Preselitev

Castle Gate, Utah. — John Jakopič se je preselil semkaj iz Montane z ženo in hčerko. Vsi trije so člani društva št. 689 SNPJ.

Rojak osleparjen v južni Ameriki

Buenos Aires, Arg. — Matija Zlogar, doma iz Radovice pri Metliki v Beli Krajini, ki živi v Lomi Negri, je pred enim letom zadel v loteriji 10.000 pesov. Denar je vložil v tujakšnji banki. Pred enim mesecem sta ga pa dva premetena Jugoslavana osleparila za vso vsoto pod pretevezo, da odpreta bogato trgovino in njega sta povabila v tovarišstvo. Zlogar se je dal preslepti, vzel denar iz banke in ga jima izročil, nakar sta izginila brez sledu. Zlogar ima tujak brata, ki je revež že več let brez dela in hodi napol nag naokrog. Brat bi se rad vrnil v stari kraj in prosil je Matijo, naj mu posodi par stotakov, toda Matija je odklonil prošnjo. Zdej nima nič.

KAPITALIZEM SE ZAČEL ZNOVA POGREZATI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

nad 20% nižji. Le trgovine, ki trgujejo po pošti in so njih glavni odjemalci na farmah, izkazujejo približno enak blagovni promet kot lani. Do tega je pripomogla vladna dola farmarjem — procesni davek, ki gre v žep farmarjem za skraćeno produkcijo.

Taka je torej situacija. Po poročilu Ameriške delavske federacije je brez dela še vedno okrog enajst milijonov delavcev. Ta številka je veliko prevelika, ker na primer ne vključuje mladitve delovnih moči, ki niso še nikoli delale v industrijah. Te brezposelne mladine je od šest do sedem milijonov. Samo srednjeevropskih in visjehovskih gradivnic v starosti med 18. in 20. letom je okrog tri milijone.

Konservativno rečeno je število brezposelnih še vedno 16 milijonov. Tem milijonom se v bližnji bodočnosti pridružio novi stošči, bodisi radi suspenzije produkcije po načinu svilne in tekstilne industrije ali pa radi direktno odselitve.

Kljub temu pa velebiznis zadnje case postaja bolj in bolj predrzen in grmi po svoji stari navadi proti "vladnemu vmešavanju". Čelo Rooseveltove "reformne" so mu priče predstavi, čeprav so v glavnem osnovane na ideji za ohranitev kapitalističnega gospodarstva, ki obsoja milijone — skoraj polovico prebivalstva — v brezposelnost in večjico.

Pomembno naznanilo avtne družbe

Detroit. — "Kupite Buick avto po novih, nižjih cenah", pravi družba v svojih oglaših. Obenem s pocenitvijo avtov je prišla tudi vest, da je družba znatno plače "oli sanderjem" od 95 na 65 centov na uro, kar je delno pripomoglo do tekoče stavke 15.000 delavcev pri tej kompaniji.

Glasovi iz nasebin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Proslava delavskega praznika in drugo

Nanticoke, Pa. — Ker sem mnogim v napotje, sem že mislil, da bi bilo najbolje, ako bi utihnil v javnosti. Tare me tudi naduha in tisti, ki ga muči, ve, koliko je treba prestat posebno ob dolgih zimskih večerih. Sedaj se mi je stanje nekoliko izboljšalo. Kdor nima denarja, mora prenašati trpljenje, ker ne more najti prave pomoči. Bolezni so dividende, ki jih dobivajo stari rudarji, le žal, da je število onih, ki se tega zavedajo, prav majhno.

Mala skupina zavednih delavcev se vedno žrtvuje za ogromno maso, ki je vzgojena v ponižnosti. To se je pokazalo na 1. maja, na praznik mednarodnega delavstva. Pri tem sem se spomnil na proslavo 1. maja v Trbovljah, ko smo demonstrirali za svoje pravice s protestnimi shodi in govori. Nihče ni garal na ta dan, samo absolutno potrebno delo je moralo biti narejeno. Tukaj po 34 letih pa človek opazi, da morajo stavkovne straže odganjati nezavedne delavce od rogov, toda večina rogov je vseeno obratovala, čeprav so rudarji organizirani v uniji.

Od pete ure zjutraj sem bil na delu z razpečevanjem majske izdaje "New Leaderja". Dal sem jih piketom in nekaterih je bilo strah, drugi pa so rekli, da imam prav, ko sem zatrjeval, da je rešitev za delavce v socialistični stranki. Potrebno je, da delavci čitajo soc. tisk, da se ne bo vedno ponavljalo eno in isto od generacije do generacije. Pri svojem poslu sem naletel tudi na par komunistov, ki so trdili, da je socializem dekla kapitalizma. Tudi jaz se ne strinjam z nekaterimi sodrug, toda dokazoval sem jim, da so socialistični nauki pravi in da je žalostno, ker se delavci ne zmenijo za nje. Nesmiselno je, ako delavci te nauke zametujejo in se prerekajo med seboj. Od preprirov in sporov, ki se pojavljajo v delavskih vrstah, imajo koristi edino kapitalisti.

Na unijskih sejah človek ne sme govoriti o socializmu ali komizmu, če noče biti napaden. Obe uniji, nova in stara, sta nazadnjaški, razlika je le v tem, da se člani nove unije bolj zanimajo za seje in da kažejo več odpornosti proti izkoriščanju. Ker je 90 odstotkov ljudi v tej okolici še vedno pod kontrolo črniharjev, mora biti človek zelo previden v govorjenju. Večina ljudstva je zelo verna in posledice v večji ali manjši meri občutimo vsi, najbolj pa tisti, ki delamo in se trudimo, da bi na svetu res zavladala pravica in demokracija. Humbug, kadar se ukorenini med ljudi, je težko iztrebiti. Trpljenje, skozi katero so šli vsi borci za svobodo, ne sme biti pozabljeno. Bila je inkvizicija, ki je umorila marsikatero sodruga, toda povrnila se ne bo več.

Kakor vse kaže, ne bo boj med unijama v prvem distriktu še ponehal. Sedaj ima večina nova unija, ki je bila ustanovljena na polju antracita, krog 30 odstotkov rudarjev pa ne spada nikamor, ne k novi niti stari uniji. Za to situacijo je deloma odgovorno vodstvo nove unije, ker je odpravilo "check off". Denar gre težko iz rok, ker je mnogo stiskačev, ki nočejo dati niti dolarja v organizacijske namene in za skupno stvar. Za par dolarjev človek izgublja poštenje in druge čednosti. Vse se peha za denarjem, toda kljub temu ga i-

ma večina delavcev zelo malo v obstoječem sistemu, ki temelji na izkoriščanju. Če ima človek denar, se mu vse hlina, čeprav nima nikakega prepričanja, nemanicev pa nikdo ne upošteva. Taka je naša demokracija in enakopravnost in o tem bi se dalo mnogo pisati.

Po lastnih izkušnjah dolgoletnega garanja lahko sodim, da se delavci vse preradi udajajo iluzijam. Ne morejo misliti s svojimi možgani, čeprav dobivajo udarce od vseh strani.

Obiskujejo nas bolezn, nesreče in smrt. Dne 9. aprila smo pokopali Louisa Gorogranca, ki se ni dosti gibal med Slovenci. Bil je star naseljenec. Njegovo oče je bil doma iz Spodnje Stajerske, mati pa je bila Švabkinja. Pokojnik je bil star 53 let in več let delovodja v premogorovu Bliss, pokopal pa ga je rak v želodcu. Letos je bil izvoljen za predsednika krajevne organizacije št. 140 Kranken und Sterbe Kasse v Hanoverju, katere ustanovitelj je bil. Bil je član tudi več drugih organizacij. Bolezen ga je tako izdelala, da je bil ob smrti samo kost in koža, dasi je bil junak v mladih letih. Govoril je nemški, madžarski in nekaj drugih jezikov, ni hotel pa govoriti slovenske, kolikor je meni znano. Spoznal sem ga l. 1927 in tudi njega je uničil kapitalizem. Tu zapuščal precej veliko družino.

Dne 27. marca je plin obžgal rojaka J. Zalarja v rovu Pittston Coal Co. Odpeljati so ga morali v bolnišnico, a sedaj se zdravi doma in obrača se mu na bolje. On je bil rojen v Forest Cityju in gl. tajnik KSKJ je njegov stric. On in njegova žena, ki je slovaška narodnosti, a govori dobro slovenski, sta zelo priljubljena med rojaki.

Dne 19. aprila je neki skeb, ki ni mogel prodrati stavkovne straže pri rovu Bliss, povozil T. Leckerja, avstrijskega Nemca in člana nove unije, in ga težko poškodoval. Unija mu je preskrbela privatnega zdravnika, dasi se še nahaja v bolnišnici v Nanticokeu. Leckerja, ki je stanoval več ko tri leta pri edinem slovenskem gostilničarju v Hanoverju T. Zupanu, ima vse rado. V domovini ima 13-letnega sina in ženo. Tudi njemu se stanje izboljšuje in k temu je veliko pripomogla njegova krepka narava. Bil je tudi v svetovni vojni, kjer je bil parkrat obstreljen in par let ujetnik v Sibiriji. Z njim sem se spoznal že l. 1924 in je moj osebni prijatelj. Vsi mu želimo, da kmalu okreva.

Tu se pripravljamo na proslavo 30-letnice SNPJ, ki se bo vršila 1. julija v Luzernu. Br. Frank Rataic je o tem že poročal in o proslavi v Forest Cityju, ki se bo vršila 30. junija. Moja želja je, da bi vsi delali na to, da bo proslava čim večji uspeh in da bi SNPJ še najmanj trideset let napredovala na podlagi načel, katere so ji začrtali ustanovitelji.

Sedaj je v teku tudi kampanja za nove člane, za katero se tudi zanimamo. Jednota je izgubila mnogo članov v tej depresiji in treba je, da izgubo nadomestimo. Mnogo članov, ki smo jih izgubili, so se sramovali prosjačenja. Kot organizator federacije SNPJ sem naletel na tak slučaj pri družini Jerneja Rogla v Scrantonu. Ta družina šteje sedem glav in vsi so bili člani društva št. 432 SNPJ, Miners Mills. Odstopili so, ker niso mogli plačevati assessmenta. Mislim, da bi bilo potrebno nekoliko o-

miljenja za take družine, da bi lahko ostale v društvu. Precej odgovornosti za take slučaje nosijo tudi društveni uradniki, ker je vse preveč osebnosti glede stvari, ki ne spadajo na društvene seje, potem pa premalo upoštevajo potežkoče. Želel bi, da bi gl. odbor nekoliko razpravljal o takih slučajih. Članom omenjene družine se ne more očitati, da so izkoriščevalci. Jernej Rogel je pristopil k Barbari v Duryeau, št. 11, ki se je združila z zvezo v Johnstownu in potem s SNPJ.

Mladino moramo na vsak način dobiti v angleško poslušajoče društva in jih za to zainteresirati. Za tak posel bi bil najbrž najbolj zmožen Frank Drašler iz Forest Cityja in član društva št. 656. V Miners Millsu bi zelo potrebovali angleško poslušajoče društvo, drugače bo mladina, ki je sedaj v društvu št. 432, za nas izgubljena. Storit moramo vse, da se nam mladina ne odtuji. Izpridelimo priliko v tej kampanji in pripeljimo naše mlade fante in dekleta v SNPJ.

Henrik Pečarič, 447.

Razno iz Canon Cityja

Canon City, Colo. — V tujakšnji okolici obratujejo rovi jako nepovoljno, komaj po dva dni v tednu, v rovu "Wolf Park" pa je bil obrat ustavljen popolnoma in tako je spet par sto rudarjev izgubilo zaslužek.

Zimo smo imeli zelo krasno, skoro brez snega, a pomlad je še lepša. Šadno drevje je prav krasno cvetelo in farmarjem se obeta lepa bodočnost, ako ne bo prišla kaka neizgoda pozneje.

Na društvenem polju še precej dobro napredujemo, čeprav so slabe delavske razmere. Tukaj je pet društev, ki spadajo k raznim zvezam in jednotam, sedaj so pa še enega ustanovili in priključili k ZSZ.

Pred letom dni sva izgubila svojega ljubljene sinčka, toda spomin nanj je še prav tako svež kot prve dni. V najinih arhivih mu je ohranjen trajen spomenik. — Frank in Mary Lauriha.

Velika stavka v Montani

Butte, Mont. — Dne 8. maja je izbruhnila stavka v tujakšnji rudnikih in v topilnicah v Anconidi. Stavka je popolna, kajti povečini so tudi bossi in pomočniki delovodje pustili delo in se pridružili stavkarjem.

Stavkarji zahtevajo boljše pogoje, kar pa je kompanija odklonila v celoti. V stavki je prizadetih okrog pet tisoč rudarjev in drugih delavcev. Vladni posredovalec je na poti v Butte, da poravnava konflikt med delavci in kompanijo.

Vse kaže, da so mestne in okrajne oblasti naklonjene stavkarjem. Kompanija vozi živila in postelje na svojo zemljo in se pripravlja na uvoz stavkolomcev.

Zastavkali so tudi inženirji, električarji, strojniki in drugi.

Frank E. Jeniker, zastopnik.

Unijska uradnika pred sodiščem

New York. — Dva uradnika krajevne unije elektrikov se morata zagovarjati pred veleporotami radi misapropriacije stošičev dolarjev članskega denarja. Pred sodišče jih je tiral antiraketrski unijski odbor, katerega tvorijo člani raznih unij.

Koliko unijskega denarja sta poneverila ali pa nelegalno zapravila, se ne ve, ker je bivši tajnik Jacob Solomon uničil poslovne knjige zadnjih štirih do šestih let.

Najzanesljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

Tenesijski stavkarji izgubili zaupanje v NRA

V Washingtonu so zastoj iskali pomoči, zdaj so napisali pismo Rooseveltu.

Washington. — (FP) — Washington je prejel že tisoče pism od obupanih in razočaranih delavcev ter njih organizacij, še nobeno pismo pa ni kazalo toliko razočaranja kakor pismo tenesijskih gozdarjev, članov Cumberland Mountain Workers lige, katerega je njih tajnik poslal predsedniku Rooseveltu.

Gozdarji v tenesijskih gozdih so zastavkali lanskega junija. Sekali so "bolhov" les (bugwood) za "kemična drva" in prejeli 76c od klafre. Čeprav izveščani gozdarji, je treba že dobro delati od 10 do 12 ur za eno klafro "bolhovega lesa".

Ko se je lansko poletje razširila govorica o "novem dealu", so se ideje navzeli tudi gozdarji in gorovju Cumberland in se organizirali v svoji ligi. Namen te lige je dvojen: "1. preprečenje destrukcije gozdov in 2. izboljšanje občega položaja z zvišanjem zaslužka članov lige".

V juniju so torej zastavkali in zahtevali \$1.50 od klafre. Ker so pa le "hribovci" in "poor white trash", so se višje oblasti s lesnimi družbami vred takoj obrnile proti njim. Stavka se je vlekla iz meseca v mesec. In namesto "občega izboljšanja" je prišlo le obče poslabšanje.

Začeli so iskati pomoči tudi v Washingtonu, kamor so poslali več pism. Ker vse skupaj ni nič zaleglo, so poslali še deputacije, ki je šla napravnost v urad delavske tajnice Frances Perkinsove. Tukaj so jim povedali, da ima tajnica važno konferenco s skupino podjetnikov in da ni mogoče misliti, da bi jo prekinili. "Bomo čakali tudi dva ali tri dni, če bo treba." Konec je bil ta, da tajnice niso videli niti po treh dneh čakanja, "ker ne more sprejeti vsake delavske delegacije, ki pride v Washington." Revni hribovci...

"Če bi se Vaši otroci sušili pred Vašimi očmi valed pomankanja hrane, čeprav si prizadevate na vse načine, da bi dobili pošteno delo ali pa dovolj relifa za preživljanje, tedaj bi mogoče Vi pisali to pismo mesto nas", pravijo v pismu Rooseveltu. "Vaše vrste ljudje, ki posedujejo svojo stvar, ki jim donaja denar, težko razumejo položaj, skozi katerega mora iti delavski razred".

Nato naštevajo svoj križev pot, težke razmere, ginevanje in umiranje otrok radi nezadostne in nepravilne hrane (edino, kar dobe od relifa, je moka—brez droži, "ker so predrage"—in "saw belly" ali svinjsko trebušno maščobo).

Pismo zaključujejo z izpovedjo, da "smo takoj po obisku Washingtona izgubili zaupanje, da bo NRA kaj storila za delavski razred... Če se pritožimo predsedniku relifa, pokličemo šerifa, ki nas izžene. Naš okraj vladajo premogovni baroni. Ti se za nas ne zanimajo... Okrajni zdravstveni uradnik je skušal dobiti droži in ribjega olja za bolehe otroke, relifni odbor pa mu je povedal, da je ta stvar predraga. Posledica tega je, da otroci shirajo in umrejo".

Nova zdravilna metoda

Masna prsi proti naduhi

V časopisu "Biologische Heilkunst" poroča nemška zdravničarka jecljavcev Helena Schomburgk o preprostem zdravljenju bronhialnega katarja in naduhe, ki ga je preizkusila na sebi in potem na številnih drugih bolnikih.

Sama je trpela zaradi kroničnega bronhialnega katarja s težkimi napadi kašlja. Nekega dne si je z lahkimi pritiskom in v krogu masirala nad prsnico, dokler ni koža postala rdeča, nato je prekrizala roke nad masiranim mestom za kakšne četrt ure, tako da se je to mesto spotilo. Takoj je začutila olajšanje, kašelj je popustil. To proceduro je v naslednjih dneh še nekolikokrat ponovila in je tako popolnoma ozdravela, da se ni bolezen vrnila v vseh treh letih od prvega poskusa niti enkrat.

Opogumljena po tem uspehu je preizkusila svojo metodo tudi nad nekaterimi svojimi bolniki in uspehi so bili takojni, da so se začeli tudi zdravniki zanimati za to do.

Kmalu potem jo je preizkusila tudi nad astmatiki, ki ni mogel pomagati noben zdravilni način. Tu je prosto tako izpopolnila, da je nad prsnico najprvo namazala hemamelisovim mazilom, sledile tri lokalne masaže, ena ure s polaganjem masirano mesto. Končno to mesto dala kos vate, pacient niso do naslednjega dne. Tudi v najtežjih naduhe so pacienti že po masazi občutili veliko olajšanje in so spali vso noč brez česar prej brez injekcij niti sposobni. Po šestih do obravnavah so ozdraveli, ki primeri recidive so odpravili z novo, samo krajšo obravnavo.

Metoda je odpovedala v kakšnih 12 odstotkih vseh primerov, toda tu je naduho psihičnega izvora ne pomaga tudi noben ozdravilni način. Opozoriti na to, da so mnogi primeri hitisa in naduhe posledica njih bolezni, ki jih je treba viti s primernimi dietetskimi ukrepi. Masaz stopanje tu ni na mestu, zdravnik izjavi, da ima svoj izvor v sapniku, se poskusi. Zdi se, da zalek metoda tudi proti napadom šenja pri otroškem osleparjenju.

Telo kot baromet

Novo uspešno zdravljenje nične jetike

Na zborovanju Nemške gične družbe, ki se vrši ta Berlinu, je poročal asistent F. Nitsche o senzacionalnem činu za odpravo grbe, ki tako nov, a je ostal neznan strokovnjakom.

Doslej so smatrali za nemogoče ozdraviti grbo, ki je posledica nezgibnega zlo, se tičem obolenju hrbtnice, vi večja ali manjša grba. Je poskušal zdravnik dr. O. pred mnogimi leti ozdraviti paciente tega zla, ali jim praviti, toda njegovi uspehi so bili nič kaj zadovoljivi. Vsem je umrlo zelo mnogo arenikov zaradi operacije, je pri tem praktikal; če operacija imela uspeh, je večkrat zrasla nova grba. Tudi umljivo, saj medicinska poznala pravega pripomoča bi odpravil temeljno zlo, nično jetiko, in tako je bilo ravno, da so se njeni simptomi povračali.

Na nov način se je lotil vprašanja zdravnik dr. Finčigar uspehih je poročal dr. Finč. Finč je polagal pacienti maveno ležišče in jim stavilo mesto grbe v predelkih med dno plasti vate, in sicer tak, da se plasti druga druga križale. In tako se mu je čelo, da je polagoma odstavil tudi velike grbe. Njegov stopek je sicer precej dolga, saj gre za to, da se grba ovi vi milimeter za milimeter, lepši pa je potem rezultat, obnovitve grbe sploh ne več, ker se obenem s simpozdravil tudi temeljno zlo, berkuloz v hrbtnici. Seveda potrebno, da se prične zdravljenje čim prej, kajti neveliko bo je naravno mnogo lažje odpraviti nego veliko, bolezen, začetnej stanju lažje odpraviti nego v poznejšem. Pri časnem pričetku zdravljenja grba sploh ne pojavi. Poti pa je tudi zaradi tega, ker hrbtnična sušica ne samogrebe, temveč čisto tudi drugih, veliko nevarnejših karkacij. Ne gre končno samo pravo "lepotnih pogreš" lesnih bolezni, marveč tudi pravo manjvrednostnih karkosov, ki jim grbavci neredno padejo in delajo iz njih neznozen tip ljudi.

Varneje

"Ni strahu, gospod, celj! Povejte svoji gospe, da je njen slabi slab sam sledica starosti." "Oh, gospod doktor, ali bili tako prijazni pa ji povedati?"

V New Yorku končno podirajo stara slumska poslopja, ki so bila smrtna past za prebivalce ob požaru. Te kasarne bodo zamenjali z modernimi apartamentnimi hišami.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

SAKSIDO NAPAD—ALI SAKSIDO IZMISLIJOTINA?

Našega obrtnika Saksida so opoli za 62,000 Din

Ljubljanska policija se bavi z enim najskrivnostnejših ro-
ljanjem skrivnostnega ro-
napada, ki se je bil iz-
je na ljubljanskega iz-
za umetnega kamna
te Saksida. Saksida se
aprila odpeljal v Rimske
po poslovnih potih, s seboj
poslovni aktovki, v kateri je
poslovni aktovki, ki jih je dvig-
tiskakov, ki jih je dvig-
nem ljubljanskem de-
zavodu. Iz Rimskega top-
odpravil Saksida peš
proti Dolu pri Hrast-
živ njegova žena. V
gozdu pa so v temi
zahtevali od njega
Saksida se je ustrašil
gnil iz žepa stotak. Na-
niso bili s tem zado-
strgali so Saksida izpod
aktovki z denarjem ter
i noč. Saksida je hi-
v Dol ter prijavil ro-
napad orožnikom. Ti so
vestili vse okoliške oro-
staje o napadu, obenem
jansko policijo.

predvsem hotela ugoto-
je imel Saksida res to-
arja s seboj. Ker pra-
je dvignil v neki ljub-
panki, je šla policija po-
t v denarne zavode, a
iso mogli potrditi, da je
aksida toliko denarja.
ega je postalo dvomlj-
je bil na Saksido res iz-
parski napad in so mu
nili toliko denarja. Mo-
namreč, da je Saksida
mo fingiral in da je bil
rovan proti rogu. Sa-
zaradi tega orožniki
dokler se ne ugotovi,
napad nanj res izvršen
če si je napad izmislil,
a kaznovan.

hidroavionska nesreča?
nski listi javljajo ne-
je v Divuljah v Dal-
tragičnem naključju
voje življenje poročnik
Stanko Jamšek, po rodu
Ker je v Divuljah se-
ga morskega vojaškega
in ker so hidroavijon-
e v Divuljah zelo po-
je že več Slovencev iz-
vljenje v letalskih ne-
je skorajda pravilna
da je tudi Jamšek po-
v naše vojaške hidro-
Treba bi bilo stroge
e naših hidroavijonov,
dognalo kaj je vzrok
gostih hidroavijonskih
ni nas. Ni mogoče mi-
bi bili vseh teh nesreč
bi piloti ali njih nepre-
marveč je skoro gotovo
v slabem materialu, v
italij, na katerih se mo-
liti naši hidroavijatik.
je skladatelj pater Hu-
tner. — V franciskani-
mostanu v Ljubljani je
20. aprila zjutraj umrl
golin Sattner, star 83
let. Je umrl velik sloven-
ponist, ki je bil v letih
dodovitosti eden osred-
eb v slovenski sklada-
ružini. Po rodu je bil iz
pri Novem mestu. Že
solovec se je ukvarjal z
emeljiteljske nauke pa je
od ravnatelja Glasbene
Mateja Hubada. S svoji-
mi kompozicijami je že
nase glasbene kroge in
je bil glasbeno javnost.
posvetne pesmi "Po-
medobitno oko", "Zaostali
druge so šle brž med
in menda ga ni bilo
zboru, ki ni prepeval
krat njegovih pesmi.
glasbeno delo Sattnerje-
e bilo posvečeno pravi za-
priravni glasbi in sklada-
skladnega značaja. Napi-
ne osebnih del za orke-
in soliste, n. pr. "As-
", "V kripti sv. Cecilije".
Kot skladatelj je naj-
bli pesmi Simona Gre-
je njegove glavne pe-
je Sattner uglasbil za or-
klo: "Jejte jevo prise-
(1910), "Ojki" (1914),
(1916), "V pepelnici"
(1921), "Oj nevihti".
Kompoziral je do zad-

njega in v tej visoki starosti je
ustvaril nekaj manjših skladb,
namenjenih mladini in v nekaj
tednih izda "Glasbena Matica"
osem njegovih mladinskih pe-
smi. Pred tednom se je prehladi-
dil, dobil pljučnico in 19. aprila
zvečer je bilo videti, da bo pod-
legel. Že se ga je lotevala zme-
denost agonije, ko je odsotne-
mu zboru še dirigiral svojo
skladbo "Aielujo" ter nagovar-
jal posamezne pevce iz cerkvene-
ga zbora—ki ga je vodil do zad-
njega — naj natanko pojo. Po
polnoči je umrl. Kot skladatelja
je izkazala Glasbena Matica spo-
štovanje že pred dvema letoma
v kamnu pred poslopjem Glasbe-
ne Matice. Kot komponist, ki je
obogatil našo glasbeno literatu-
ro ter živel predvsem umetnosti,
je užival simpatije vse sloven-
ske javnosti. Pozna ga je kot
glasbenika tudi tujina.

V Višnji gori so aretirali ne-
kega kmečkega fanta iz Peči pri
Polici, ki je prišel v Omahnovo
gostilno ter zahteval cigarete.
Plačal pa jih je z dvajsetakom,
ki ga je natakarcia takoj spo-
znala, da je falzifikat. Fant je
bil takoj pripravljen zamenjati
novec za drugega. Prav ta pri-
pravljenost pa je pričala, da je
fant vedel, da ima ponarejen no-
vec v rokah in da ga je mogoče
celo sam izdelal. Orožniki so fan-
ta prijeli in napravili preiskavo
na njegovem domu ter našli vsa
priprava za vplivanje dvajseta-
kov. Prave predhodne izobrazbe
za ta posel fant ni imel, zato se
mu ponarejenčki niso dovolj po-
srečili. Učil se je nekaj časa v
neki tovarni cementnih izdelkov
ter vlivati razne okraske iz sadre
in kovine. Zdaj pa je bil že dalj
časa brez dela, pa se je lotil po-
narejanja dvajsetakov. Ko je iz-
gotovil prve tri, je poizkusil svo-
jo srečo pri natakarciji, a mu ni
uspelo. Fant dejanja ne taji,
sklicuje se na brezposelnost in
siromaštvo.

Poletna vročina. — Pred do-
brim tednom smo še tarnali, da
pomlad noče in noče priti. Mrz-
li vetrovi so se podili preko Slo-
venije, dež je pršel ali lil skoraj
vse dni in zgodilo se je celo, da
je nekajkrat ponoči zmrzvalo.
Pred tednom se je vreme zbolj-
šalo, nebo se je zjasnilo in do-
bili smo čudovito lepa jutra in
jasne dneve. Toplota je naglo
rasla, čez noč so pogrnala dreve-
sa popje in zdaj marelce, bre-
skve in češnje je cveto v vsej
svoji lepoti. Toda topli dnevi so
se kar prenaplo razvijali v pra-
ve pravcate poletne, vroče dne-
ve. Kar čez noč so odvrgli me-
ščani vse suknje in celo telovni-
ke, kmet in delavec pa delata na
prostem z zavahanimi rokavi,
goloroki. V soboto 14. t. m. in
posebno v nedeljo smo imeli ta-
ko vroče vreme, da je bilo kakor
poleti. Zemlja se je v dveh,
treh dneh posušila kar preveč
in bi bilo zdaj že želeti kaj dežja
za uspevanje ozimnine in prvega
sočvija. Vročina je taka, da
smo bili lani deležni podobne še-
le julija. Nenaturna je ta vro-
čina in kmetovalci, posebno
sadjarji se zelo boje za pride-
lek. Tem vročim dnem, ko bo
sadno drevje v nekaj dneh vse
v cvetju, bo nujno sledil dež in
hladno, morda celo mrzlo vre-
me. Če pride mrz in zaloti
sadno drevje sredi razcveta, bo
sadna letina uničena. In če leže
še slana, bodo v nevarnosti tu-
di posevki. Vročina zadnjih
dni, ki je zajela precejšen del
Evrope, dosega pri nas 30 sto-
pinj Celzija in se kopalci že
solnčijo na obalah rek in poto-
kov in tudi kopajo se že. V
Prekmurju so imeli celo 35 sto-
pinj Celzija in je vsa zemlja že
osušena ter se kmetje boje, da
bodo že aprila maja imeli hudo
sušo. Mlada rast potrebuje vla-
ge. V Slovenskih gorah se bo-
je zelo za sadje. Zgodnje sadje
je v nekaj dneh pogrnalo popke
in cvetje in če bo trajala ta vro-
čina še dalje, bodo tudi jablane
in hruške v nekaj dneh v cvet-
ju. Če pritisne potem dež in
hlad, bo obriranje slabo. Cvetje
bo od slane požgano odpadalo.
Dolenjski kmet pravi: "Češnjav
cvet in molitve malo zaležejo."
Mislijo s tem, da ni take važno-
sti, če je solnce ob razcvitu če-

šenj topla, marveč je bolj važno,
da je solnce kasneje, ko cvete
drugo sadje in raste ozimina, na
razpolago s svojo dobrodejno
toploto. Zgodnje in hude vroči-
ne se kmet zmerom boji.

Glasbena Matica je pred ne-
kaj dnevi gostovala z dvema
koncertoma v Zagrebu. To je
bil po dolgem času prvi obisk
slovenskih pevcev in slovenske
glasbe v Zagrebu. Prvi koncert,
ki so ga izvajali mešani zbor
Glasbene Matice, solisti (Me-
zetova in Šimenc) in zagrebški
orkester, je bil posvečen naj-
močnejšemu slovenskemu sklada-
telju zadnjih dob, Antonu La-
jovicu. Na koncertu so peli
njegove zbere in samospeve ter
veliko glasbeno delo "Psalm" za
orkester, tenorista in mešani
zbor. Izvajalci kakor skladatelj
so bili deležni velikega navduše-
nja, ki se je še stopnjevalo na
banketu, ki je ob takih prilikah
neobhoden in ki ga je to pot pri-
redil Lajovicu in Glasbeni Ma-
tici zagrebški ban. Drugi kon-
cert se je vršil v cerkvi ter je
mešani zbor Glasbene Matice iz-
vajal cerkvene skladbe Petelina-
Gallusa, slovenskega kompo-
nista pred več sto leti, ko je slovel
po svojih kompozicijah skoraj
enako kakor veliki mojster cer-
kvene glasbe Palestrina. Tudi
ta koncert je bil obilno obiskan
in poslušalstvo zadovoljno.

Zakaj je vlada demisijsinirala?
— To nam na zelo moder način
razloži "Jutro", ki je zapisalo,
da je Uzunovič predlagal mini-
strom demisijo vlade zato, ker
je od nje predlaganih budžet bil
od skupščine in senata sprejet.
Vlada je s tem izvršila glavno
nalogo in zaradi tega je Uzun-
ovič predlagal demisijo. — Nena-
vaden razlog. Po navadi je iz-
glasovanje budžeta znamenje
vladne moči, ne pa vladne slabo-
sti. In če je vlada dobila zaupa-
nje, ni to nikakor povod za de-
misijo. Vzrok je moral biti to-
rej drugačen. — Pri tej demisiji
in obnovi vlade je s splošno po-
zornostjo sprejela javnost vest,
da dr. Kramer ni več minister
in prav tako ne Ivan Pucelj.
Predsednik prejšnje in sedanje
vlade je Nikola Uzunovič, pred-
sednik edine vsedržavne stranke
Jugoslovanske nacionalne stranke.
Dr. Kramer je generalni taj-
nik te stranke, ki je menda v
Sloveniji najbolj organizirana,
to se pravi: slovenski poslanci
in ministri te stranke so se trudi-
li vsa leta, da razširijo stranko
v vse okraje in res ga ni o-
krajja v Sloveniji, kjer ne bi ti
poslanci organizirali stranko s
močjo zastopnikov oblasti. Kar
je državnih uradnikov, so kar
nekako dolžni, da pristopijo. Ta-
ko pridno kakor pri nas niso de-
lali za organiziranje stranke po-
slanci nikjer drugje v drugih
pokrajinah Jugoslavije. Za or-
ganiziranje te stranke v Slove-
niji se trudil osebno najbolj mi-
nister dr. Kramer, ki je glavni
tajnik stranke. In zdaj se zgodi,
da se izvršijo neke spremembe
v rokah. Vsekakor vredno pozor-
nosti. In z njim vred je moral iz
vlade tudi minister Pucelj, ki je
prav tako pomagal ustanavljati
stranko v Sloveniji. Nič čudne-
ga torej, če se javnost čudi te-
mu.

Bolesni samomori

Harakiri, zastrupljenja, voda,
svinec, vrv in plin

Mnogo je vrst samomora, ki
so združene z velikimi bolečina-
mi, pravi na podlagi svojih dol-
goletnih izkušenj šef-zdravnik
sanitetnega oddelka dunajskega
policijskega ravnateljstva dr.
Kundrat. Samomorilni kandi-
dat, ki se vrže pod avto ali vlak,
je n. pr. obsojen na najhujše
muke, če nima sreče, da mu vo-
zilo takoj zađa rano, ki ga u-
smrti. Vrh tega je v nevar-
nosti, da ga spretnost zdravni-
kov reši in ostane za vse življe-
nje pohabljen. Skok skozi okno,
če se pri tem ne raztreši loba-
nja do smrti, je isto tako zvezan
s strašnim trpljenjem. Nekoč
je hči nekega generala skočila
iz 4. nadstropja in ji je lobanja,
po čudnem naključju ostala ne-
poškodovana, v ostalem pa si je
na tridesetih mestih polomila
kosti. Po dolgotrajnem zdravl-
jenju so ji popravili te poškod-
be tako, da niso imele zanjo no-
benih posledic, toda trpljenje,
ki ga je nesrečnica med tem
prebela, je bilo nepopisno. Eden
najhujših samomorov je razpa-
ranje trebuha. To smrt si mo-
re izbrati pač le človek, ki ni
več pri pravi pameti. Nekoč se
je Kundratu primeril samomo-
rilni kandidat, ki si je v lahki
pijanosti zadal 6 vbodilajev v
trebuh in se je reševalcem upir-
al na vso moč, čeprav je trpel
neznansko. S težavo so ga re-
šili.

Smrt s strupi si ljudje radi
izbirajo, a tudi tu ne gre brez
bolečin. Najhujši je v tem po-
gledu pač strihnin, ki povzroča
strašno, dolgotrajno bolečino ka-
kor mrtvični krič. Ciankalij de-
luje v tem pogledu veliko sigur-
neje, a včasih se le zgodi, da so
ljudje pred zastrupitvijo zaužili
kaj alkaličnega in so trpeli dolgo
časa. Ciankalij namreč ne
deluje sam na sebi, temveč pru-
ska kislina, ki je v njem vezana;
ta se pa tvori pod vplivom
kakšne druge kisline, za kar
zadostuje že ogljikova kislina v
zraku ali želodčna kislina. Smrt
s pitjem kislin, zlasti nekoč zelo
priljubljene octove kisline,
terja velikanske muke, ker po-
vzroča kisline razjednine v
požiralniku in želodcu. Boleči-
ne trajajo še dolgo časa celo te-
daj, če se posreči takšnega sa-
momorilnega kandidata rešiti.
Precej siguren smrtni učinek
ima karbolna kislina, ki baje
nima slabega okusa.

Hiterične ženske in jetniki čes-
to požrejo s samomorilnim na-
menom igle, steklene drobce in
slične stvari. Bolečine so veli-
kanske, uspeh pa v večini pri-
merov izostane, ker zadostuje
precej preprosta operacija, da
se te stvari odstranijo iz telesa.

Skok v vodo mora biti zvezan
z velikimi bolečinami ali vsaj z
velikanskim strahom pred smr-
jo, kajti neredko se zgodi, da
pričnejo samomorilni kandidati,
ki so pravkar skočili v vodo,
žalostno vpiti na pomoč. Smrt
s strelom je glede bolečin od-
visna od kraja, kamor se je za-
pčila krogla. Še najmanj bo-
lečin pa mora povzročiti smrt z
vrvjo, ker pritisne zanka na

obe žili dovodnici v vratu, kar
povzroči takojšnjo nezavest.
Kundrat pripoveduje, da je čes-
to naletel na obešence, ki so
imeli prst med vrvjo in vratom.
Gotovo so hoteli prej poskusiti,
da-li smrt z obešenjem kaj boli
in če bi bolela, bi si že hitro
razširili zanko in se rešili. To-
da prehitela jih je nezavest, še
preden so prišle bolečine, in so
umrli.

Kar se tiče samomorilnih na-
činov, je opaziti, da sledijo kan-
didati nekakšni modi. Pred
mnogimi leti so se najrajši za-
strupljali s fosfornimi vžigali-
cami, potem so začeli dajati
prednost očetni kislini, nato
karbolu in lizolu. Danes se jih
največ umori s plinom in vero-
nalom, ki sta jim oba lahko do-
stopna in ki jih spravita na
oni svet skoraj brez bolečin, v
spanju. Originalen je bil pred
kratkim samomor nekega šoferja,
ki je zapeljal svoj avto v
garažo, jo dobro zaprl, sedel na
svoj sedež in pustil, da se motor
izteče. Usmrtili so ga izpušni
plini.

Kemični človek in pol

Znanost pripravlja ogenj genija
za vse ljudi

"Kemiki imamo nalogo, da
vzgojimo plemo ljudi in pol, ki
bodo v resnici gospodovali stvar-
stvu, ki ne bodo zlorabljali svo-
jih sil, temveč ustvarili kralje-
stvo dobre volje".

Te besede je izrekel te dni
prof. Marston T. Bogert, docent
za kemijo na Kolumbijskem vse-
učilišču v New Yorku in bivši
predsednik ameriške Kemijske
družbe. Marston je strog znan-
stvenik, a pri tem je prepričan
optimist, ki v resnici veruje, da
bo kemikom v dveh, treh poko-
lenjih uspelo ustvariti človeka,
ki bo z lahkoto rešil vsa vpraša-
nja, nad katerimi današnje člo-
veštvo ne pride iz zagate, vpra-
šanje gospodarske krize, razoro-
žitve itd. itd. Počasni proces
evolucije je moderna, visoko raz-
vita kemična znanost v resnici
sposobna pospešiti. Poznamo n.
pr. ogromni učinek nekih drog
na človeški organizem. Običajno
gre za slab učinek, za sredstva,
ki jajojo slabe človeške nagone.
Prav tako pa bo kemija lahko
izdelovala preparate, ki bodo
stopnjevali človeško razboritost,
njegovo telesno in duševno zdrav-
je, njegovo lepoto. Obsežna
področja človeških možganov so
danes še popolnoma neizrablje-
na, temočna in skrivnostna ka-
kor pragozdi Južne Afrike in
Amerike. Kemija jih bo napra-
vila aktivne. Človek in pol, ki je
bil doslej samo ustvara pesnikov
in modroslovcev, ni danes nobe-
na utopija več, znanost ga bo
uresničila. V bodočnosti bo tudi
povprečen človek v sebi vzel in
ogonj genija, prepajala ga bo
radost do življenja in dobrega
ustvarjanja. Proti temu kemič-
nemu človeku, ki ne bo več po-
znal sovražstva in ki ne bo več
potreboval kakšnega Društva na-
rodov, bo sedanji človek kakor
nebogljivi prtljavec. Njegov
smoter bo večna mladost.

Kako lepo, kaj ne? Škoda sa-
mo, da je ustvaritev tega člove-
ka in pol prepuščena volji in ne-
volji današnjega pol-človeka...

Ledna gora bljuje ogenj

Ognjenik, ki je Vezuv v primeri
z njim leščerba

V velikonočnih dnevih je pre-
bivalce mesta Reykjavika na
Islandiji prestrašil izbruh 2000
m visoke gore Votnajókull, ki so
jo smatrali doalej za ugasel
ognjenik. Kakor poročajo ko-
danski listi, se je odpravil te
dni v Islandijo tajnik danke
geografske družbe dr. Niels
Nielsen, da prouči ta novi vul-
kan. V njegovi družbi je island-
ski geograf Hannesson, ki je že
opazoval goro v njenem ognje-
nem divjanju, in mladi učenjak
Kjeld Miththera.

Raziskovalci bodo imeli kaj
naporno delo. Ze samo poto-
vanje do ognjenika, ki je več
nego 200 km oddaljen od Rey-
kjavika, zahteva krepke kon-
stitucije. Polovico poti bodo
opravili lahko z avtomobilom,
potem pa bodo morali sestiti na
konje. Ta ježa bo težka že za-
voljo tega, ker bo treba vzeti s
seboj tudi krmo za konje, kajti
pot gre čez popolnoma neoblju-
deno, kamenito, z lavo pokrito
ali zaledenelo puščavo. Konj bo
pa najmanj dvajset, da bodo
mogli prenesti vse znanstvene
instrumente, šotore, proviant
itd. Zadnji del poti, vzpenjanje
na vulkan, pa bodo opravili peš
ali kvečjemu s smučmi to poto-
vanje pa bo težje in samotnejše
nego preko greenlandskih snež-
nih poljan. Ozemlje okrog vul-
kana je tudi skoraj popolnoma
neraziskano.

Pred odhodom je dr. Nielsen
v nekem razgovoru primerjal
Votnajókull in Vezuv ter je pri-
šel do zaključka, da je Vezuv
proti Votnajókullu prava leščer-
ba. Tu ima namreč divjanje
ognjenih podzemeljskih sil vse
drugačen značaj. Pomisliti mo-
ramo, da mora ogenj prebiti tu
gotovo več sto metrov debelo
plast ledu, preden pride do ze-
meljske površine. Celu poleti
je zračna temperatura ondolihi
krajev 15 do 20 stopinj pod nič-
lo, tako da se sneg in led niko-
li ne stajata — kvečjemu ob
takanih prilikah, kakršna je bi-
la ta, da ju pretopi podzemeljs-
ki ogenj. Led in ogenj sta iz-
mečka pri bljuvanju islandskih
ognjenikov, a žareči toki lave
morajo pri Votnajókullu preko
velikanskega lednika, ki se vle-
če od gore do Atlantskega oce-
ana. Lahko si mislimo, da se
mora ledovje stajati, a posledici
so takšnih ognjenikskih izbruhov
se poleg strupenih plinov in la-
ve silne mase vrele vode in pare.
Edina dobrota je ta, da so ta-
mošnja ozemlja neobljudena.

Ta čas še ni znano, da-li bo
našel dr. Nielsen vulkan še v
polnem delovanju ali pa se je
podzemeljski ogenj za hip že u-
miril in je nov debel led zamašil
ognjeniško žrelo. Gotovo pa je,
da ne bo ostalo samo pri tem iz-
bruhu, temveč da mu bodo sle-
dili še drugi, nemara še silovi-
tejši in težji.

ZAKAJ ZVEZDE MIGLJAJO?

Pojav je v zvezi s spremembami
vremena

Še danes je razširjeno mne-
nje, da migljajo stalnice, pre-
mičnice pa ne. To je nazaranje,
ki so ga opazovanja že davno
zavrgla. Kadar stalnice močno
migljajo, migljajo gotovo tudi
planeti, samo da je njih miglja-
nje dosti mirnejše in ga prosto
oko vselej ne opazi. Včasih zvez-
de ob obzorju naravnost poska-
kujejo, migljanje planetov pa se
kaže samo v spremembah svet-
lobne moči.

Od kod ta pojav? V bistvu je
soroden nemiru sončnih žarkov,
ki se odbijajo z razgibane vode
na strop ali steno. Gibanje zrač-
nih plasti, njih medsebojno me-
šanje in pri tem nastajajoče
različne lomne prilike so vzrok
zvezdnega migljanja, ki se ka-
že v drhtečih gibih, v spremem-
bah svetlobne moči in spremem-
bah barve. Ta pojav ni brez po-
mena za naše življenje. Kadar
zvezde močno migljajo, je to
znak, da so višje zračne plasti
zelo nemirne, temu nemiru pa
sledijo vremenski preobrati. Na-
tančno opazovanje zvezdnega
migljanja bi nam v tem pogledu
torej lahko rabilo za napovedo-
vanje vremena.

Na Kubi je še vedno viharo. Slika kaže stražo s puškami za izstreljevanje strupenega pi-
na pred predsedniško palačo v Havani.

Emile Zola:

GERMINAL

POSLOVENIL ALFONZ GSPAN

Stefan, ki se je pravkar učil od Katarine, kako naj ravna z lopato, mu je moral vlačiti les gori v odkop. Od véteraj ga je bila ostala še majhna zaloga. Vsako jutro so ga navadno spuščali v jamo, narezanega po meri sloja.

— Zasukni se, neroda! se je spet oglašil Caharija, ko je videl, kako novi vlačni sredi pre-moga neokretno leze navzgor, noseč na rokah štiri hrastove hlode.

S cepinom je zasekal luknjo v strop in po-tem še eno v steno; nato je vanji zagvoznil oba konca grede, da je tako podpiralo skalo. Po-poldne so potem delavci vzdrževalne partije odvažati grobljo, ki so jo bili pustili kopači na dnu rovov, polnili ž njo že izčrpane odkope v slojih, zasipali pri tem leseno podporje in pu-ščali le spodaj in zgoraj sprehod za izvažanje.

Maheu je nehal vzdihovati. Naposled je ven-dar odločil svoj čok. Z rokavom si je obrisal premočni obraz in bil nejevoljen, ker je začel Caharija za njim delati svoje.

— Pusti vendar to, mu je dejal. Bomo že po južini... Rajši kopljimo, da bomo spravili skupaj toliko huntu, kolikor jih je treba.

— Če se pa useda, je mladenič odgovoril. Poglej, kako poka. Bojim se, da se ne bi zru-šilo.

Oče pa je skomignil z rameni. A, figo se bo porušilo! In če bi se, bi ne bilo prvokrat, bi že kakš odnesli zdravo kožo. Naposled se je razjezil in napodil sina nazaj na čelo odkopa.

Zdaj so se vsi pretegovali. Levaque, ki je že zmerom ležal na hrbtu, je preklinjal, ko je ogledoval svoj levi palec, ki mu ga je bil pada-joči kos pečenjaka odril od krvi. Chaval je ves divji slafil srajco in razgaljal oprsje, da bi mu bilo manj vroče. Vsi so že počneli od pre-moga, umazani od finega prahu, ki ga je znoj redčil tako, da je tekkel od njih v curkih in lužah. Maheu je začel prvi spet kopati nekoli-ko niže, z na skalo naslonjeno glavo. Zdaj so mu padale kaplje s tako vztrajnostjo na čelo, da se mu je zdelo, ko da mu hočejo izvrtati luknjo v lobanske kosti.

— Nič ne maraj, je razlagala Katarina Šte-fanu. Ti se zmerom tako derejo.

Kot ustrežljivo dekle je nadaljevala svoj pouk. Vsak naložen voziček je prišel na dan tak, kakršnega so odposlali iz odkopa, oprem-ljen je bil s posebnim znakom, da ga je mogel sprejemnik vračunati odkopni številki. Za-to so morali zelo paziti, da je bil hunt poln in da so izbirali le čist premog: sicer so ga na sprejemališču zavrnili.

Mladenič, čigar oči so se privadile temi, jo je gledal. Bila je še bela, polt bledična; tako se mu je zdela slabotna, da ni mogel ugeniti njene starosti, pripisoval ji je dvanajst let. A kljub temu je slutil, da je starejša, njena de-ška prostodušnost, njena otroška predrznost sta ga nekoliko motili: ni mu ugajala, prepo-balinska mu je bila njena bleda in na Pierrota spominjajoča glava, ki jo je na sencih stiskala čepica. A čutil se je, da je imel ta otrok toli-ko moči, neke nerazvorne moči in mnogo gibčno-sti. Napolnila je hunt dosti prej kakor on s svojimi majhnimi, a enakomernimi in brzimi zajemi z lopato; potem ga je rinila z enim samim rahlim sunkom brez zaustavljanja ročno pod nizkimi skalami do strnice. On pa se je mrcvaril, hunt mu je uhajal s tira, bil je ne-prestano v zadregi.

Res, da tudi pot ni bila prav nič udobna. Kakih šestdeset metrov je bilo od odkopa do strnice, proga, ki je vzdrževalne partije še ni-šo razširile, je bila pravo črevo, strop je bil zelo vegast, poln samih izboklin: na nekaterih mestih je komaj prišel skozi naložen hunt, vlačnik pa se je moral sključiti, riniti kleče, če si ni hotel razbiti glave. Tudi grede so se že krivile in lomile. Videle so se po sredi prelom-ljene dolge, blede lomnine, kakor kake bergle, ki so prešibke. Človek je moral paziti, da se ni odrli na teh iverih; in pod tem počasnim lom-

ljenjem, pri katerem so pokali kakor vtegro debeli hrastovi oblikovci, se je človek plazil po trebuhu v nemem strahu, da ne bo nenadoma zaslísal, kako se mu lomi hrbet.

— Že spet! je rekla Katarina smeje se.

Stefanov hunt se je bil pravkar iztiril na najtežjem mestu. Nikakor mu ni uspelo, da bi vozil naravnost po tem tiru, ki se je ugrezal v vlažno zemljo. Zaklinjal se je, se razvnel in se ježno trudil s kolesi, a jih kljub največ-jemu naporu ni mogel spraviti v tir.

— Tak, čakaj no, je dejala dekle. Če se boš jezil, nalašč ne pojde.

Ročno se je splazila vmes, se ritensko uprla z zadnjico ob hunt, napela ledja ter ga kakor z vzvodom privzdignila in postavila nazaj. Tehtal je kakih sedem sto kilogramov. Stefan je osupnil, sram ga je bilo in ječlal je nekaj v opravičilo.

Potem mu je morala pokazati, kako je treba razkoračiti noge, kako je treba zagvoziti steg-na ob les na obeh stenah rova, da ima človek trdno oporo. Telo se je moralo nagniti, roke upreti, da si lahko porival z vsemi mišicami, s pleči in boki. Med eno teh voženj je šel za njo in jo opazoval, kako je brzela s pridvignjenim krčjem in z rokami tako pri tleh, kakor bi ho-dila po vseh štirih, bila je kakor ena tistih malih živali, ki nastopajo po cirkusih. Potila se je, hropla je, v sklepih ji je pokalo, pa niti zavzdihniti ni, delala je z ravnodušnostjo, ki izvira iz navade, kakor bi bil ta mizerni način življenja skupen vsemu človeštvu. On pa ni-kakor ni mogel, da bi delal kakor ona; ovirali so ga čevlji, telo se je hotelo zlomiti od te ho-je s sklonjeno glavo. Že čez nekaj minut je bil ta položaj muka, takšna nevzdržna tesnoba, da je za trenotek pokleknil, da se vzravna in od-dahne.

Na strnici je bila potem spet nova tlaka. Na-učila ga je, kako naj hunt hitro zaokrene. Na zgornjem in na spodnjem koncu te nagnjene proge, ki so jo uporabljali vsi odkopi, od enega horizonta do drugega, je bil po en tekač, zgoraj zavirač, spodaj sprejemnik. Ta dva malo-pridneža, ki sta šela kakih dvanajst, petnajst let, sta ji vpila najnagnenejši besede; a če ju je kdo hotel poklicati, jima je moral zatrobiti še bolj kosmate. Tedaj, ko je bilo treba potegniti prazen voziček navzgor, je dal sprejemnik zna-menje, vlačnica pa je morala odriniti svoj polni hunt in njegova teža je povlekla praznega v klanec, ko je zavirač odvil zavoro. Spodaj, v talnem rovu, so se potem zbirali vlaki, ki so jih odvažali konji do šahta.

— Ohej! Prekleti mrhi! je zavpila Katarina dol po strnici, ki je bila vsa obita z lesom, dol-ga kakih sto metrov in je odmevala kakor ogromno trobilu.

Fanta sta najbrže počivala, ker se ni niti ta niti oni oglašil. Vožnja je po vseh etažah za-stala. Naposled se je začul tenak deklški glas:

— Gotovo je spet kdo na Mouquetki!

Razlegel se je gromki smeh; vlačnice z vsega sloja so se prijemale za trebue.

— Kdo je to? je vprašal Stefan Katarino.

Katarina mu je odgovorila, da je to mala Li-dija, punčara, ki je navita kakor le kdo, a vlači hunte kakor odrasla ženska, četudi so njene roke kakor roke lutke. Mouquetka pa, nu, ta je bila zmožna, da bi se ukvarjala z obema fan-tinoma hkratu.

Toda zdaj se je oglašil spodaj sprejemnik, ki je zaklical, naj odrine hunt. Brez dvoma je bil doli kak paznik. Po vseh devetih etažah se je spet pričelo vozarjenje; čuli so se le še ena-komerni klici obeh fantinov in puhanje vlačnic, ki so prihajale, kadeče se kakor preobtovorjene kobile, na strnico. Nekaj živalskega je pre-vevalo jamo, hipna pohotnost moškega, ko je kak delavec srečal katero teh deklet, plazečo se po vseh starih, s privzdignjenim krčjem in na-petimi boki, ki so hoteli razgnati njene deške hlače.

(Dalje prihodnjič.)

kov, o, meni ne manjka ničesar —

— Ali vendar, no, pa drugič! Zbogom, gospa!

In gospod Janez je odšel z lahkim srcem in zlatim prstanom.

— Ali me ne zavija, seveda me, in vem, da mi nič drugega ne bo pomagalo kakor šilce brinjevca, ki mi ga natoči Katrica". Pri vsakem koraku so bile hujše Janezove bolečine, in ko je zavil okoli vogla, je potil mrzel pot.

— Ali me vidiš, Katrica, kakšen sem? Od bolečin in ljubezni me jemlje vrag, in ne bo mi prej bolje, dokler me ti ne objameš in ne natočiš brinjevca."

Podal ji je roko, s prsti je počil, in zlat prstan se je zabliskal Katrici pred očmi.

— Ali vidite, gospodična Ka-trica, sem ga že kupil za najino poroko. In vi, ali ste pozabili? — Ali — vaš brinjevek je krasen! Skoro bi bil zdrav, ali po-polnoma še nisem! Se enega mi bo natočila vaša ročica.

— Seve, seve, gospod Čmrli, še pet, ako želite! Oh, vaš prstan je zares prelep, kupite ga še meni!"

Zelo ljubeznivo je znala pro-siti Katrica, smejala se je in se delala užaljeno, ko je povzela:

— Saj vem, da vas prosim za-man, vi trdosrčnež, nič vam ni zame!"

— Ali naj vam prisežem, ali naj poklekнем? O vi, neusmilje-na Katrica! V hudih bolečinah me glejte pred seboj! Ne zavrzi me in natoči še en kozareček! — In potem — kar stečem, kje je Krapš, tisti je moj človek, pri njem imam bisere in zlato robo. Po prstan grem, in bankovec bom zmenjal drugič."

— Zbogom, gospod Čmrli, pri-dite kmalu, zelo me zanima, kak-šen bo moj prstan."

Skoraj je bil nekoliko v za-dregi, ko je odhajal. Nič se ni obrnil in je letel po cesti, skočil je pred vozom na drugo stran in izginil v gneči.

— Presneto, tudi mene zanima Katricin prstan! Navsezadnje ji ga res kupim, takole okrog prvega, ne zato, da bi mislil kaj hudega, temveč zato, da ne bi ona o meni hudo mislila! Ne-umno dekelce je, in še prav mi bo prišlo, ako si ostaneva prijatelja.

Janez je potegnil prstan z ro-ke in ga skril.

— Zakaj sem ga vzel, kar peče me! Jutri ga vrnem gospodinj-i, nočem, da bi resno mislila. Ta je še bolj neumna od Katrice."

Ko se je zbudil Janez Čmrli tretjo jutro, je sedela gospodi-nja Doroteja na njegovi poste-lji. Ko je odprl oči, se mu je zasmejala.

— O, gospod, nocoj sva bila že mož in žena. Strašno lepo je bilo!"

Skočil bi bil Janez najrajši in ji rekel, da so vse sanje od vrage in naj gre k vragu z nji-mi. Vzel je prstan in ga ji ho-tel vrniti.

— Gospa, ta-le prstan — saj je zlat — nič ne rečem, pa ven-dar —

— Kar obdržite ga, gospod Janez, vam sem ga dala za poro-ko —

— Ali gospa, jaz pa nisem —

— Saj ni treba, da bi ga kupili zame, saj ga imam. Nič ne skr-bite."

— To je preveč —

— Nič nič, kako sem vesela! Kdaj pa greva k gospodu?"

Janez Čmrli ni mogel ne mi-sliti, ne govoriti. Zdihnil je, ko je je spomnil Katrice.

— Nič ne vzdihujte, nič se ne bojte! Saj vem, da vam je hu-do, da bi radi plačali stanova-nje. Vse je plačano, oh, saj ve-ste, da vas imam rada."

Janez je bil ves prepaden, in prešinilo ga je neprijetno spo-znanje, da je izgubljen. Zakaj sem se podal v nevarnost, zakaj sem se šel skušat z žensko, ki je bolj bistra od mene! Ali — sam si še nisem podpisal obsodbe!

Tako je premišljeval in po-slušal gospo Dorotejo, ki mu je pravila brez konca in kraja, kaj ima in kaj nima, kaj si bo kupi-la in kako se pripravila za novi stan.

O joj, o joj, je tiho vzdihoval Janez Čmrli. Z glavo je kimal in iskal zvijaz in ovinkov kako bi se izmotal.

Odšel je, ko se je bil prej po-slovil nad vse prijazno in ljubez-nivo.

To je vse, kar je ostalo od dvorane rudarske pri- v Grindstonu, Pa., katero je uničila razstrelba z di- darji, ki so si postavili dvorano, so uposleni v rovu Col- last H. C. Frick Coke Co. Rudarji dolže deputiserife, da taknili dinamit.

— "Nikoli več pa nikoli več," je lepo prepeval. "Ne bo me več videla moja gospa, ne upam si pred njene oči. Še malo, in po- meni bi bilo."

Tako je modroval in pri tem pozabil celo na svojo Katrico, ki ga je tisti dan zaman pričako- vala.

In kakor je sklenil, tako je storil: Pismo je napisal, da se odreka vsem lepotam in dobro- tam vdove Doroteje, ker ni vre- den njenega blagega srca in da ji vrača besedo in prstan. Po- vedal ji je, da pojde med razboj- nike, in naj se ne čudi, ako bo slišala, da so ga obesili.

H Katrici pa gre vsako jutro. Malo se posmeje, malo se poš- ali, da še bolj začudeno pogledajo njene velike oči. Casih menja bankovec, kupi ji tudi srček iz mrzlega kruhka. Prstana pa ji ni kupil in tudi pokleknil ni pred njo. Ne sanja se mu nič več o nevestah, odkar ga je tako pre- strašila gospa Doroteja.

(Koniec.)

Gospodarski položaj dravske banovine

Nedavno je imela ljubljanska Zbornica za trgovino, obrt in industrijo svojo plenarno sejo, na kateri so bila dana poročila, ki dajo mnogo, zelo mnogo mi- sliti.

Povzemamo nekaj misli iz govora predsednika g. I. Jelači- na:

Gospodarska situacija naše kraljevine žal še ne dovoljuje nikakega zaključka o tem, da bi se kriza boljšala ali da bi poje- njavala. Cena pšenice, glavne- ga našega proizvoda, je nad svetovno pariteto, vendar ne krije niti produkcijskih stroš- kov. Cene lesa so globoko iz- pod mirodobre paritete in goz- na posest posestnikov ne daje nobene rente. Kaj to pomeni za 140.000 naših gozdnih posestni- kov je pa vsakomur lahko jasno.

Tarifna politika državnih že- leznice vzbuja samo nezadovolj- stvo, ker hoče železnica črpati iz rednih dohodkov tudi še anu- tete za 200 milijonov Din za gradnjo novih železnic. Name- sto, da bi se izvedla amortizaci- ja v 35 letih, se hoče izvesti v 11 do 15. letih. Železniške ta- rife so bile že doslej prehuda obremenitev za blago, zdaj pa

Praktično

"Ko me je Pavle za- je počilo srce!" "In kaj si potem na- "Z vsako polovico po- dalje ljubila."

DA USTREŽEMO NEK

ČLANOM

ki so želeli naročiti si- ceni knjigo THE NATI- TURN, katero je spisa- mič smo jih naročili še deset knjig. Torej se- z vašim naročilom pre- ga poide. Z naročilom- tudi Money Order 5- knjiga stane s poštni- Naročila pošljite na PROSVETA, 2657 S. Ave., Chicago, Ill. — Godina, upravitelj.

Ali ste že naročili Pro- Mladinski list svojemu- lju ali sorodniku v de- To je edini dar trajne- ki ga za mal denar lah- te svojcem v domovino.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča

Tiska vabila za veselice in shode, vizitice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hr- slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLA- S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA- V SVOJI TISKARNI

Vas pojasnila daje vodstvo tiskar- Cene smernice, enotno delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue

Telefon Rockwell 4994

Chicago, Ill.

Tudi se dajo na željo tudi vse vrste tiskarskega

Marko Rogac:

Sanje gospoda Čmrlija

Sobica je bila majhna z enim oknom, stolom, mizico in poste- ljo, na kateri je odpiral zaspane oči gospod Čmrli. Zazdehal je, in kakor na signal so se odprle duri.

— I, Bog daj, ali še niste oble- čeni? Tako se mi je mudilo k vam! Sanjalo se mi je, o ženi- nu se mi je sanjalo, pomislite, in vi ste bili ženin, jaz pa nevesta. Kaj neki to pomeni, jaz pravim, da nič slabega! Joj — mene, lep ženin ste bili, imeniten ženin, v črni suknji in belih hlačah. Joj gospod Čmrli, jaz pa sem imela krilo iz belega atlasa, take lepe žametne čevljičke in rdečo rožo v rokah."

— O, gospa Doroteja, in meni se je sanjalo o vas! Kar takole ste stali pred menoj kakor zdaj- le —

Gospa Doroteja se je pogle- dala in videla, da ji čisto lepo pristoji rožna bluzica, ki se je mehko ovijala njenih okroglih prsi, da ji lepo pada sivo krilo, in ker je vedela, da ji je zjutraj pobarvala obrvi in lica, ji je bi-

lo prijetno pri srcu. Zasmehlja- la se je nedolžno in zapeljivo, pogledala je gospoda Čmrlija in poveseila oči.

— V resnici, gospa, lepi in o- krogli, rdečelični ste stali pred menoj. Ne vem, če niste bili še lepši, nak, bolj lepi ste v resni- ci! Bila sva že zaročena, in vi ste mi dali zlat prstan, in pred vami sem ga moral natakni na prst. Da, gospa, tako se mi je sanjalo. O če bi vedeli —

— I kaj pa je takega, gospod Čmrli, oh, vse povejte! Pa zju- traj sem mislila na to, jaz res vse pozabim! Pijte kavo, takoj pridem."

— Veselo se je namuzal gospod Čmrli. Skočil je iz postelje in se v naglici oblekel. Pokal je s prsti, stopil k umivalniku in si napluskal vode v obraz in prsa. Kerenito se je umil in obrisal, zadovoljen je bil sam s seboj.

— Vseeno si kajon, presnet kajon si," je karal samega se- be.

— Takole greš zapeljevat gho- go vdovico! Ali se ne sramu- ješ, oh, ti zapeljivec! Še na vi- silice prideš, pa te je škoda, ker si navsezadnje salamensko pre-

brisan poba! Ampak hitro je zagrabila, o ti presneta gospa Doroteja, in bđim se, ker je šlo tako naglo. Ne bo me izpusti- la, držala se me bo ko klop, in kaj naj storim z njo!"

Tiho so se odprla vrata in prisiljeno je zacvilil starikov smeh.

— Hi-hi-hi, joj, to sem se sme- jala! Šla sem po šivanko, da vam prišijem gumb, in mislite si: Tale prstan mi kar sam pa- de v roke."

Gospod Čmrli je pogledal na videz presenečeno in si mislil: Ta je pa dobra!

— Poskusiva, ako vam ni pre- majhen! Čisto prav je, saj ima- te tako lepo rokco! Kar nosite ga, že včeraj sem mislila na to!"

— Ne bi ga vzel, ljuba gospa, da mi ga niste dali vi. Od vas ga sprejemem z veseljem, in no- sil ga bom v vaš spomin. Ali skoraj bi pozabil, iti moram, včeraj je bil moj šef presneto nataknen. In glede računa se pomeniva o priliki."

— Ne skrbite, se bo že porav- nalo," je dejala vdova. "Ali mi- slite, da nimam drugih dogo-